

BAJKE IN POVESTI O DEVETLETKI

Pingvinlandija
je kul!!!

V Pingvinlandiji imajo
otroci zelo radi brokoli,
cvetačo in vampe!!!

V Sloveniji imajo pa otroci
najraje devetletko!
Častna pingvinska! Tako je
in nič drugače. Kakopak!

Devetletka
je zakon.
Itak!

dr. Kristijan Musek Lešnik

*Problemov ne moremo reševati
z vzorci razmišljanja,
ki so pripeljali do njih.*

Albert Einstein

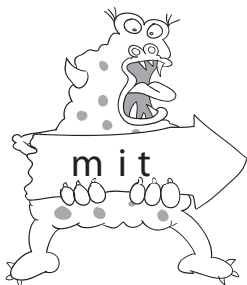

MITI, BAJKE, PRIPOVEDKE,
PRAVLJICE, IZMIŠLJOTINE
(PA ŠE KAKŠNA
ODKRITA LAŽ)
O DEVETLETKI

Devetletka
je überkul!!!

V Sloveniji imajo vsi otroci zelo radi
ljubljeno in veliko devetletko!!!

Mit št. 6:

Slovenski šolarji so v devetletki za svoje znanje primerno ocenjeni!

Učitelj v osnovni šoli preverja in ocenjuje učenčevo znanje tako, da ... omogoča učencu kritični premislek in vpogled v osvojeno znanje. (Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli, Uradni list RS, 73/2008.)

V obdobju po začetku zadnje šolske preнове so slovenske osnovne šole preplavljene z množico visokih ocen. Te navidez izražajo odlično znanje; v resnici pa so daleč od objektivnih ocen znanja naših šolarjev. Da med znanjem šolarjem in (nezasluženo) visokimi ocenami zija globok prepad, potrjujejo slovenske analize in primerjave med ocenami naših šolarjev ter dosežki na Nacionalnih preverjanjih znanja (NPZ) in v mednarodnih raziskavah znanja.

So (pre)visoke ocene naših šolarjev posledica nesrečnega prepleta hudih strokovnih napak v času šolske preнове? Vsekakor se zdi, da so avtorji šolske preнове v skrbi za zaščito pravic šolarjev šli predaleč, tako daleč, da so šolarje neposrečeno zaščitili tudi pred skoraj slehernim naporom. Na drugi strani so k (pre)visokim ocenam prispevali tudi pritiski učencev in staršev zaradi daljnosežnega pomena šolskih ocen.

Od koder koli že izvirajo, pa so previsoke ocene v slovenski šoli predvsem škodljive. Na eni strani izražajo zniževanje kriterijev v naši osnovni šoli in razkroj spodbujanja in vrednotenja truda, znanja in učenja. Na drugi strani vodijo v razvijanje narcističnih vzorcev samovrednotenja pri nekaterih šolarjih. *(Ko ti na prelahkem način, brez vloženega truda in ustreznega znanja prihajajo do dobrih ocen, gradijo neustrezno in "napihnjeno" samopodobo. Obenem pa ne razvijajo strategij za soočenje s problemi in neuspehi, kar se jim lahko pomembno maščuje v poznejših letih, ko bodo soočeni z drugačnimi zahtevami in izzivi.)*

Da današnja slovenska osnovna šola otroke vodi k neustreznemu samovrednotenju in samopodobi zgovorno pričajo podatki mednarodne raziskave TIMSS 2003 (Zupanc, 2011):

- izmed 25 držav v raziskavi ima prav v Sloveniji največ učencev 4. razreda izrazito visoko mnenje o lastnem znanju matematike (77 % naših devetletnikov je verjelo, da so pri matematiki zelo uspešni),
- vendar so bili ti isti učenci z visoko samopodobo po svojih resničnih matematičnih dosežkih na predzadnjem mestu med evropskimi, angleško govorečimi in daljnovzhodnimi državami!

- - -

Povprečne ocene se v zadnjih letih v večini slovenskih šol gibljejo med 4 in 4,5 (marsikje je povprečje zaključenih ocen v vseh razredih celo višje). To lahko pomeni le dvoje: ali naši šolarji izjemno veliko znajo, ali pa so njihove ocene pretirane do mere, ko ne nudijo več ustrezne povratne informacije o znanju šolarjev. Ker naši šolarji v mednarodnih raziskavah znanja v glavnem zaostajajo za vrstniki iz razvitih držav, se zdi drugi odgovor bližje resnici. Visoke ocene niso pokazatelj izjemnega znanja učencev, pač pa je njihov dvig očitno posledica nižjih pričakovanj in nižjih kriterijev pri ocenjevanju.

Ozadje hiperinflacije visokih ocen v obdobju po začetku zadnje šolske preнове je tragikomično. Kaže namreč, da so se načrtovalci šolske preнове reševanja samopodbe učencev, ki so imeli v šoli težave, lotili na popolnoma napačnem koncu. Če so preizkusi znanja težki in nekaterim učencem predstavljajo tak problem, da jih ne rešujejo dovolj dobro in zato trpi njihova samopodoba, lahko njihove težave rešujemo na dva načina:

- prizadevamo si spodbujati znanje in razumevanje učencev, ki imajo težave (kar je napornejši, a dolgoročno bolj vzdržen in blagodejen pristop), ali pa
- poenostavimo teste, "poprijaznimo" ocenjevanje in poskrbimo, da bodo učenci lažje prihajali do dobrih ocen (sicer bodo zato vsi znali manj, a se bodo vsaj nekateri zato počutili bolje).

Zdi se, da se je v zadnjih letih v slovenski šoli zgodilo slednje. Namesto, da bi šola učence, ki imajo težave pri učenju bolj motivirala in spodbujala k napredovanju, se jim prilagaja z zniževanjem standardov. Takšna šola sicer zelo vljudno in politično korektno skrbi, da se ne le učenci z učnimi težavami, pač pa tudi tisti, ki se jim preprosto ne ljubi delati in učiti, počutijo uspešni (*a ne zato, ker bi jih spodbujala*

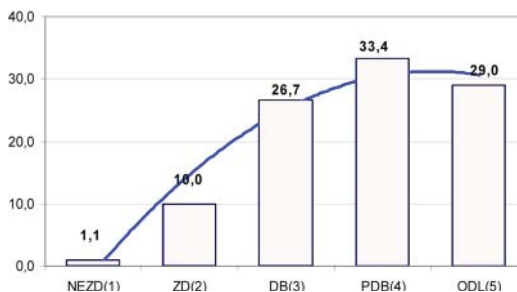
k učenju, pač pa z znižanjem pričakovanj in zahtev). Na drugi strani takšna šola z zniževanjem standardov ne predstavlja nikakršnega izziva za bolj sposobne in ustvarjalne vrstnike (*namesto, da bi jih motivirala in spodbujala k višjim dosežkom, jih zaziblje v apatijo, zaradi katere se, namesto, da bi razvili svoje potenciale, pogreznejo v povprečnost*). Kaj takšno zniževanje standardov in kriterijev znanja pomeni za razvoj in oblikovanje samopodobe in samovrednotenja enih in drugih učencev, bo pokazal čas. Tako kot bo pokazal, kakšen bo splošno nižanje pričakovanj v šoli vplivalo na prihodje blagostanje današnjih šolarjev in slovenske družbe?

- - -

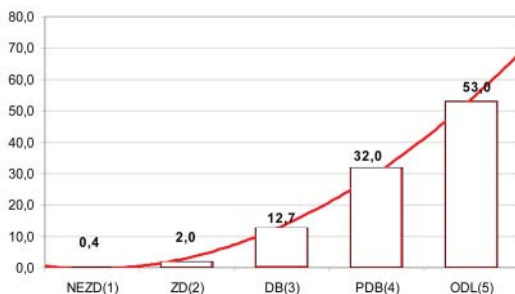
Kdaj je v slovenskih šolah prišlo do tektonskega premika pri ocenah? In zakaj? Podatki o splošnem uspehu kažejo, kako izrazito se je spremenila struktura ocen v naših šolah v zadnjih 20 letih.

Primerjava splošnega uspeha mlajših šolarjev (Slika 5 in Slika 6) v skoraj dvajsetletnem razmaku opozarja, da se je njegova struktura v času prenove osnovne šole izrazito spremenila.

Če je krivulja splošnega uspeha v osemletki približno sledila gaussovi krivulji, je v devetletki število devetletnikov z odličnim splošnim uspehom že preseгло polovico.

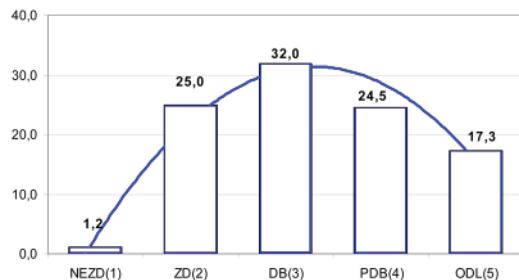

Slika 5: Učenci po splošnem uspehu v 3. razredu OŠ 1987/1988 - v odstotkih (Zupanc, 2011).

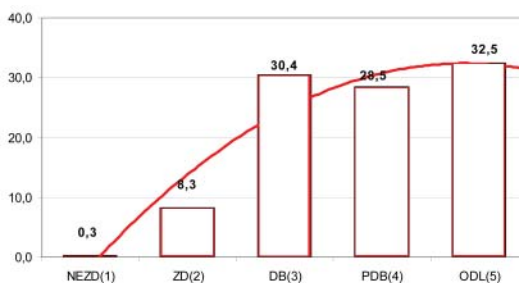

Slika 6: Učenci po splošnem uspehu v 4. razredu OŠ 2005/2006 - v odstotkih (Zupanc, 2011).

Podoben trend je očiten tudi pri splošnem uspehu v zadnjem razredu osnovne šole (Slika 7 in Slika 8). V osemletki je krivulja spošnega uspeha ob zaključku osnovne šole sledila normalni krivulji, v devetletki se je to ravnotežje silovito porušilo.

Slika 7: Učenci po splošnem uspehu v 8. razredu OŠ 1987/1988 - v odstotkih (Zupanc, 2011).

Slika 8: Učenci po splošnem uspehu v 9. razredu OŠ 1987/1988 - v odstotkih (Zupanc, 2011).

Da je hiperinflacija visokih oceneposrednopovezana s prenovo osnovne šole in z nastopom devetletke, pričajo povprečne ocene šolarjev, ki so istočasno obiskovali stari in novi program (Tabela, 19, po Zihlerl, 2007).

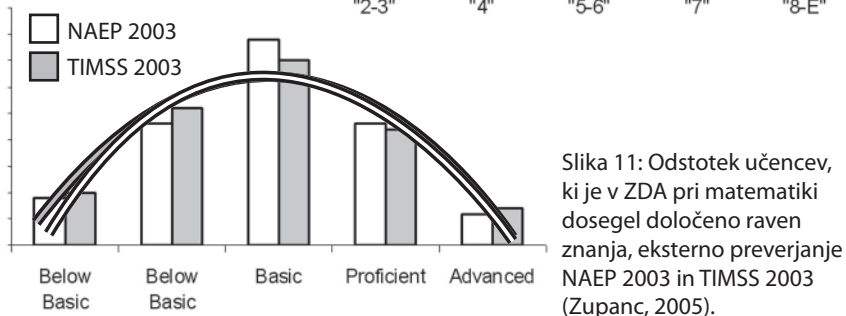
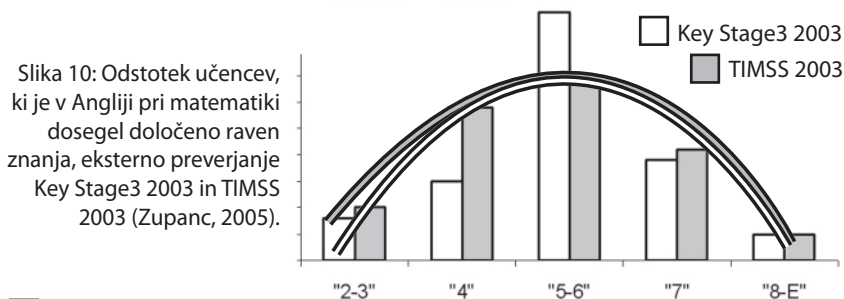
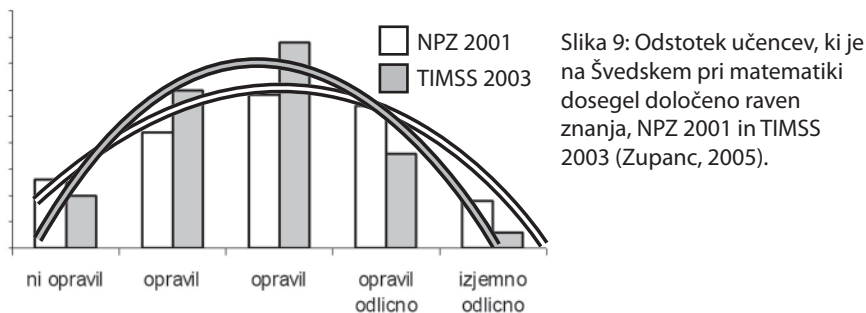
Tabela 19: Splošni uspeh v zadnjem razredu osnovne šole, osemletka in devetletka (Zihlerl, 2007).

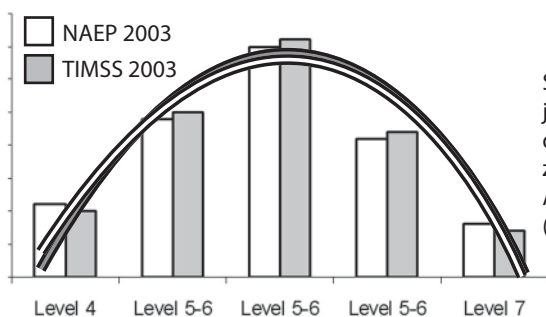
	osemletka	devetletka	NPZ
2001/02	3,56	3,88	3,76
2002/03	3,57	3,85	3,62
2003/04	3,62	3,87	3,55
2004/05	3,62	3,89	3,56

Z nastopom devetletke so se torej povprečne ocene v slovenskih šolah povišale (*deloma po zaslugi izbirnih predmetov*). Je bilo to povišanje posledica boljšega znanja? Ne! Zadnji stolpec Tabele 19 kaže, da naraščanja ocen v zaključnem razredu devetletke ni spremljal tudi uspeh na Nacionalnih preverjanjih znanja ni rasel. Tudi raziskava TIMSS 2003 opozarja, da so devetletkarji, ki so jih naše šole "nagrajevale" z boljšim splošnim uspehom od osemletkarjev, v resnici znali nekoliko manj.

Hiperinflacija visokih ocen v času prenavljanja osnovne šole in uvajanja devetletke se ni ustavila pri ocenah učiteljev, pač pa je zaznamovala tudi Nacionalno preverjanje znanja. Čeprav naj bi bilo to bolj objektivno od ocen učiteljev, tudi tu porazdelitev ocen slovenskih šolarjev nenavadno odstopa od ocen v drugih državah z razvitimi šolskimi sistemi in uveljavljenimi sistemi zunanjega preverjanja znanja.

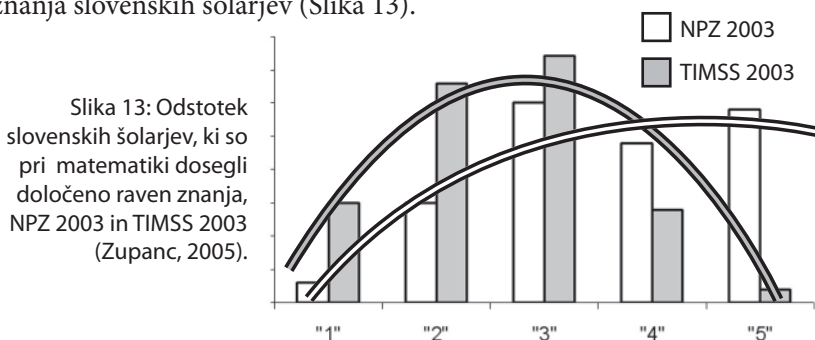
Na Švedskem (Slika 9) obe trendni črti kažeta na sorazmerno visoko prekrivanje med podatki. Še višjo raven ujemanja med ocenami nacionalnega preverjanja znanja in dosežki v raziskavi TIMSS 2003 pa opazimo pri angleških (Slika 10), ameriških (Slika 11) in avstralskih (Slika 12) šolarjih.

Slika 12: Odstotek učencev, ki je v Avstraliji pri matematiki dosegel določeno raven znanja, eksterno preverjanje ACTAP 1999 in TIMSS 2003 (Zupanc, 2005).

V vseh teh državah je povratna informacija, ki jo njihovi šolarji prejmejo v okviru nacionalnega preverjanja znanja veljavna, podobna dosežkom, ki jih dosegajo v okviru mednarodne raziskave znanja TIMSS. Popolnoma drugače pa so se v letu 2003 "obnašali" rezultati Nacionalnega preverjanja znanja slovenskih šolarjev (Slika 13).

Slika 13: Odstotek slovenskih šolarjev, ki so pri matematiki dosegli določeno raven znanja, NPZ 2003 in TIMSS 2003 (Zupanc, 2005).

Slovenski šolarji so v raziskavi TIMSS 2003 dosegli sorazmerno nizke dosežke, po drugi strani pa nesimetrična porazdelitev njihovih rezultatov na NPZ-jih opozarja na očitno prenizke kriterije ocenjevanja. To seveda pomeni, da sorazmerno visoki dosežki naših šolarjev na NPZ-jih niso odražali njihovega dejanskega slabšega znanja.

Trendi poviševanja ocen v slovenskih šolah in nekritično pretiravanje z ocenami, ki se je iz učilnic preneslo celo v Nacionalne preizkuse znanja morda kažejo, da so avtorji šolske prenove in devetletke slabo razumeli, kaj naj bi pomenila besedna zveza *učencem prijazna šola*. Šola, kjer namesto odkrite in znanju primerne povratne informacije vlada poplava petic, ki niso posledica visokega znanja, pač pa nizkih pričakovanj, je dolgoročno šolarjem manj prijazna kot šola, ki jih dovolj resno upošteva, da jim zmore predstaviti zahtevne izzive in jih spodbujati pri njihovem reševanju in učenju.

- - -

Prepričanje, da so slovenski šolarji v devetletki za svoje znanje primerno ocenjeni, je očitno prazen mit. Nerazumno in neupravičeno visoke ocene v šoli slabo služijo svojemu osnovnemu namenu: povratni informaciji o znanju. Namesto, da bi šola spodbujala učence k učenju in znanju z njihovi ravni primernimi izzivi, so avtorji šolske uspeli dvigniti samozavest in samozaupanje šolarjev s splošnim znižanjem zahtevnosti, kriterijev in pričakovanj. Vendar sta samozavest in samozaupanje, ki namesto na uspehih, ki bi bili posledica vloženega napora in truda pri učenju in reševanju zahtevnih izzivov temeljita na pretirano "napihnenih" povratnih informacijah, nekritični hvali in deljenju petic za sorazmerno majhen trud, medvedja usluga šolarjem. Takšna samozavest lahko v trenutku, ko trčijo na resnejše zahteve in izzive vodi v dve smeri: v "pok" napihnjene balona pretirano visoke samopodobe in nerealnega samovrednotenja (*ki mu lahko sledi resen kolaps in psihološke težave otroka oziroma mladostnika*), ali pa v ohranjanje te samopodobe, samovrednotenja in narcistične strukture prek izogibanja zahtevnejšim izzivom.

Sistem ocenjevanja, ki v želji po spodbujanju in vzdrževanju njihove pozitivne samopodobe pretirano ščiti šolarje pred odkritim soočenjem z rezultati (uspehi ali neuspehi) njihovih prizadevanj in učenja, je vse prej kot učencem prijazen. Seveda je res, da sodobna psihološka spoznanja opozarjajo, kako pomembno je, da šola spodbuja razvoj pozitivne samopodobe učencev. Vendar je za njihovo blagostanje enako pomembno, da ta pozitivna samopodoba temelji na ustreznih povratnih informacijah za njihova prizadevanja. Filozofija "*otroke je treba velikokrat pohvaliti*" je primerna. Je pa tudi škodljiva, če je ne spremlja zavest, da morajo biti pohvale sorazmerne vloženemu trudu in doseženim uspehom (*radodarno deljenje petic nikakor ne sodi v to kategorijo*) in uravnotežene s tistimi povratnimi informacijami, ki otrokom povedo tudi, kdaj in kaj lahko naredijo bolje.

So lahko pretirano nizki kriteriji pri ocenjevanju znanja, prehitro deljenje odličnih ocen in pretirano pohvalne povratne informacije povezani z občutki obremenjenosti naših šolarjev? Takšna povezava se ne zdi le mogoča, pač pa celo zelo verjetna. (*Čeprav se v ozadju obremenjenosti naših šolarjev verjetno skriva še marsikaj drugega, lahko v tej povezavi zaslutimo enega od večjih absurdov zadnje šolske prenovе. Nekateri avtorji prenovе in devetletke, ki sta z zniževanjem kriterijev in z uvajanjem kulture "za petice zadošča nikakršen trud in šibko znanje"*)

očitno pripomogli, da naši šolarji bežijo pred resnejšimi izzivi in šolo zaznavajo kot obremenjujočo, so namreč v zadnjih letih najbolj odločno trdili, da naši šolarji niso obremenjeni.)

- - -

Trend nekritičnega višanja ocen je verjetno ena od najbolj škodljivih posledic nepremišljene šolske prenove, nezadostne spremljave in evalvacije poskusnega uvajanja devetletke ter nezmožnosti (ali nepripravljenosti) "šolske stroke", da bi se soočila z vsemi posledicami svojih posegov v šolski prostor.

Ni si težko predstavljati, kako usodno lahko v poplavi previsokih ocen usodo posameznega učenca zapečati dejstvo, da ima "smolo" in hodi na šolo, kjer učitelji ne pristajajo na nekritično zniževanje kriterijev. Tak mladostnik ima lahko zaradi nižjih ocen menj možnosti priti na zeleno srednjo šolo kot vrstniki z boljšimi ocenami (*a ne nujno tudi boljšim znanjem*)? Nenazadnje niso redki primeri, ko učenci, ki imajo pri pomembnem predmetu, recimo matematiki, zaključeno oceno dve, na Nacionalnih preverjanjih znanja dosežejo več točk od vrstnikov, ki so imeli oceno pri matematiki višjo oceno, tri, štiri, ali celo pet (Semen, 2010, po Zupanc, 2011). Občutek, kako zlahka se zaradi nesmiselnega in nikomur koristnega zniževanja kriterijev pod krinko "prijaznosti", igramo z usodami in prihodnjimi življenjskimi potmi otrok, bi moral zmraziti vsakogar.